

Redactionele introductie bij het themanummer CVS 2017

Toon Zijlstra¹

Inleiding

Net als vorig jaar komt ook dit jaar het Tijdschrift Vervoerswetenschap met een special issue over het Colloquium Vervoersplanologisch Speurwerk. Dit maal streek het CVS neer in het Monasterium De PoortAckere te Gent. Met meer dan 100 presentaties in 33 parallelsessies was het een rijk gevuld programma. Het thema van 2017 was 'Lang zullen we leren'. Hieraan werd mede invulling gegeven door de hoofdspreker op de dag van de opening. Professor Paul Iske, van de universiteit van Maastricht, sprak onder andere over het belang van mislukkingen om te kunnen leren. Ook de leermomenten voor het nieuwe Gentse verkeerscirculatieplan werden plenair besproken, dankzij de inbreng van de Schepen voor mobiliteit van de Vlaamse stad. Verder gingen meerdere deelnemers actief aan de slag met het thema van dit jaar, zo ook enkelen van de auteurs in deze special issue.

Het bestuur van het CVS overhandigde de redactie van TVW de top negen van beste papers. De eerste selectie werd, zoals gebruikelijk bij het CVS, gemaakt op basis van de kwaliteit van de samenvatting. De jury heeft alle bijdragen van de top negen nader bestudeerd en daaruit de beste papers benoemd. Wij hebben alle auteurs uit de top negen uitgedaagd om een lange samenvatting te schrijven voor ons tijdschrift. In de samenvatting zouden moeten landen: de relevantie van het onderwerp, de opzet van het onderzoek, de resultaten en vervolgens het handelingsperspectief.

Alle deelnemers van de top negen reageerden positief op ons verzoek; een uitstekend resultaat. Allen hebben een uitgebreide samenvatting ingediend, welke onderworpen is aan een review door minimaal twee referenten. Op basis van die controle bleken alle papers geschikt voor publicatie, soms onder voorbehoud van enkele verbeteringen. De verbeterde samenvattingen zijn nu gebundeld in deze special issue van Tijdschrift Vervoerswetenschap, in een willekeurige volgorde. Omdat de top negen compleet is, zijn ook de uiteindelijke prijswinnaars ook allen vertegenwoordigd. Het totaal beslaat bijna 50 pagina's.

¹ Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid, E: toon.zijlstra@minienm.nl

Overzicht van de bijdragen

De eerste bijdrage komt van Stefan de Graaf, Arjan Veuring en Hans Lodder en handelt over het nieuwe verkeersmodel voor de metropoolregio van Den Haag en Rotterdam. Daarbij worden innovatieve data gedreven technieken toegepast waardoor onder andere de fietser beter gemodelleerd kan worden. De paper haakt aan bij een eerdere bijdrage voor het CVS congres van 2015 door de Graaf.

De tweede bijdrage over 'Nieuwe lessen over de potentie van Fiets en OV' door Niels van Oort en collega's van de TU Delft stelt dat fiets en openbaar vervoer in potentie een krachtige tandem kunnen vormen, waarbij het fijnmazige fietsnetwerk een perfecte aanvulling is voor hoogwaardige gebundelde openbaar vervoerslijnen. De kennis van deze specifieke combinatie blijft echter tot op heden beperkt. Dit gat wordt gevuld middels inzichten uit het nationale verkeersonderzoek (OVIN) en een stated preference studie.

Paul van de Coevering bouwt met zijn studie voort op de doctoraatstudie van Wendy Bohte. In 'de autoliefhebber die plots fanatiek fietser werd ...' beschrijft hij samen met Kees Maat transitities tussen klassen van verplaatsingspatronen. Samen concluderen zij onder andere dat het niet noodzakelijk is om bovenop het treinstation te wonen om de trein te gebruiken.

Vanaf september 2018 veranderen de begintijden van onderwijsinstellingen in Nijmegen om een betere spreiding te realiseren in de spits. Het verkeer naar het onderwijscluster Heijendaal is nu nog te kenmerken als een hyperspits, waarbij de bezetting van de bussen de eigenlijke capaciteit overstijgt. Dankzij uitvoerige studie, met chipkaartdata, een SP-experiment onder studenten, scenario's en gesprekken met stakeholders komen de onderzoekers met een voorstel dat soelaas moet bieden. De voorgestelde oplossing, namelijk 'slim roosteren', wordt breed gedragen.

Marco de Baat, Victor Knoop en Serge Hoogendoorn brengen het rijstrookwisselgedrag beter in beeld en wonnen met hun bijdrage de eerste prijs bij het CVS 2017. Rijstrookwisselgedrag wordt doorgaans gevangen in microscopische modellen om de verkeersafwikkeling beter in beeld te krijgen. Aan de hand van een rij-experiment en een grootschalige enquête leveren de onderzoekers hier een bijdrage aan. De studie laat zien dat voor de meeste bestuurders de rijnsnelheid leidend is, op basis daarvan wordt rijstroken gekozen en gewisseld, ook anticipeert een grote meerderheid op invogend verkeer.

'De hyperspits biedt kansen voor een betere spreiding binnen de spits' zo stellen Thijs van Dalen, Niels Janssen en Andrike Mastebroek in hun samenvatting. In tegenstelling tot het gemotoriseerde wegverkeer wordt de gemiddelde verplaatsingssnelheid van het treinsysteem nauwelijks aangetast wanneer men op hetzelfde moment op pad gaat. Daardoor is de drukte op de weg waarschijnlijk beter verdeeld dan de drukte in de trein. De Nederlandse Spoorwegen zoeken daarom naar mogelijkheden voor spitsmijden en -spreiden. Deze bijdrage geeft inzicht in de resultaten van enkele experimenten op dit vlak.

Jaap Groenendijk argumenteert, mede aan de hand van de Praktijkproef Amsterdam met innovaties op de weg, dat de succesfactoren van experimenten de mogelijke faalfactoren bij opschaling zijn. Dit noemt hij 'de paradox van de proef'. Juist doordat proeven georganiseerd worden buiten de bestaande kaders, door gedreven mensen en met extra middelen, maakt het dat een vertaalslag naar de dagelijkse praktijk niet evident is.

Niek Mouter en co-auteurs leveren 'Nieuwe inzichten in de maatschappelijke waarde van natuur, milieu en reistijd' en doet dat via een inmiddels bekende formule. Respondenten in het

onderzoek worden niet benaderd als consument, maar als burger. De vraag verandert daarmee van 'wat is goed voor mijzelf' naar 'wat is goed voor onze samenleving'. Zij laten onder andere zien dat burgers het belangrijker vinden om geluidsoverlast door wegverkeer te voorkomen voor huishoudens dan consumenten dat doen.

Berveling en Moorman, beide van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid, snijden in de laatste bijdrage een actueel onderwerp aan, namelijk het bezorgen van online-gekochte producten. In het stuk, met de treffende titel 'Van bezorg-sushi naar afhaal-Chinees', kijken zij naar gedragseconomische inzichten die kunnen helpen bij het bevorderen van het afhalen van de producten of het gebruik van afhaalpunten, waarmee een efficiëntere distributie mogelijk gebaat is.

Alle volledige papers zijn te vinden in de paperdatabase van het CVS.